

בית דין ירושלים

לדיני ממונות ולבירור יוחסין

פס"ד בענין איסור כהונה לבת שנולדה מפנויה

תיק יוחסין מס' 195-תש"ס

נושא הדיון

המבקשת גב' י' ל' נולדה בקישינב בשנת 1982, ומציגה מסמכים וראיות על יהדותה. לפי תעודת הנישואין האזרחיים של הוריה מתברר שהוריה נישאו זל"ז אחרי לידתה של המבקשת, והיא מספרת שנולדה לאמה כשהיתה עדיין פנויה, ואביה הוא בעלה העכשוי של האמא, וכך גם נרשם בתעודת הלידה שלה. האב לא היה לפנינו, וגם לא קבלנו הצהרה מהאמא שמעולם לא חיתה עם אחרים אלא עם בעלה העכשוי.

פסק דין

מאשרים יהדות למבקשת, ואם תרצה להנשא לכהן, תצטרך לדון שוב בבית הדין.
(-) אברהם דוב לוי
(-) שמואל חיים דומב

השאלה לדיון

פנויה שזינתה בעיר שרובה נכרים, וילדה, ואומרת שהולד מפלוני ישראל, והאב אינו לפנינו ולא שמענו מפיו כלום, האם נאמנת האם להכשיר הבת לכהונה.

תשובה

צו"ת רעק"א סי' לא נשאל: עוזדא צא לפני פ"ק פוזן צפנויה שהרתה לזנוים ונישאת לאיש וילדה צת, ובעלה היה מחזיק אותה לבתו בכל ענינים, וכשגדלה שדכו אותה לכהן, ונשאלתי אם מותרת לכהן. והשיב הרעק"א שאמנם לדעת הצ"ש סי' ו' ס"ק ל"א, מהני צרי דהאס לחוד להכשיר הצת לכתחילה, והכי משמע מדברי הברטנורא ספ"ק דכתובות, וזהו דעת השואל (מהר"י פאדווה) צו"ת הרמ"א סי' כד, אלא דמ"מ אחרי שהרמ"א השיב שם לחומרא, מאן ספין ומאן רקיע להקל. אך צנ"ד דהוא אומר צרי ג"כ דמיניה

הוא, וזוה י"ל דאף ר"י מתיר, כדאמרינן חדא דהא קמודה, צוה יש לסמוך להקל אפי' לכתחילה. ע"כ. מפורש ברעק"א עפ"י תשובת הרמ"א, שלולי שהיה האב לפנינו ומודה דמיניה הוא, לא היתה האם נאמנת להכשיר הבת לכהונה. וכ"כ בש"ש ש"צ פי"ח: בתשובות רמ"א הקשה בהא דלא כתב הרמז"ס בהלכותיו הכשירא דבתה לכהונה, כיון דאנן קיי"ל כר' יוחנן לדברי המכשיר בה מכשיר צתה, וע"ש. וכתב הש"ס: לפי משנ"ת בדברינו לעיל א"כ טענת צרי דאמה לא מהני כלל לבתה, והכשירא דבתה אינו אלא משום דבלא עדותה כשרה מן התורה, ומשום דמפק ממזר מותר, וכמש"כ המ"מ אסו"צ פט"ו הי"א, וא"כ אינו אלא לפסולי קהל ונאמנת האם להכשיר הבת לקהל ישראל, אבל אינה נאמנת להכשיר לקהל כהונה, דהרי הוא כשאר איסורי תורה ואסור מן התורה כיון דאיקבע איסורא, ואפי' צרוב כשרים וכו'. ע"כ. ועיי חזו"א אבהע"י סי' א אות יד שכתב דלא משמע כן בגמ' שם.

ובנידון דידן שהאמא ילדה את הבת צהיותה פנויה, והאב אינו בפנינו לומר זו צתי, לדעת הרמ"א בתשובה ורעק"א וש"ש צת זו אסורה לכהונה אע"פ שהאם הלהירה שאבי הבת הוא יהודי שהתחתנה איתו אחרי הלידה, דאין נאמנות לאם להכשיר הבת לכהונה, מה גם שבנידון דידן מדובר בעיר שרובה פסולים לכהונה.

אברהם דוב לוי.

ראיתי מש"כ בפסק דינו ידידי אב"ד שליט"א, ורציתי להוסיף בדלהלן:

א. כתב צשו"ת מלמד להועיל ח"ג סי' ה: שאלה. זה שלושים שנה שפנויה אחת הרתה וילדה צת ואמרה שמפלוני המלמד שבצביצה הרתה, והוא כששמע את הקול צרח לו והניח מלבושיו, וקרובי האשה תפסו המלבושים בצבילה, והבת הזאת נתקשרה עם כהן אחד צשידוכין, מהו שיהא מותר לכונסה. תשובה. הנה הקשה מר לשאלו וכו'. וראש המדברים צוה הוא מהר"י פאדווה, והוצא בתשו' הרמ"א סי' כג וכו'. עוד הביא מהר"י לראיה שהרמז"ס השמיטו הך דינא דר"י דגם צתה כשרה, וקשה הא בודאי קיי"ל כר"י, אלא ודאי דמקך על מש"כ צפט"ו דאם אמרה האם לכשר נבעלתי כשר הולד לקהל, וה"ה לכהונה. וראיה זו היא מכרעת, אלא דהרמ"א דחה וכו'. ולפי מש"כ נ"ל דהא דמחמרינן לכתחילה דבעינן תרי רובי, היינו צאמרה סתם לכשר נבעלתי, או צאמרה לפלוני נבעלתי, ואותו פלוני אין ידוע לנו כלל וכו', דמפיה אנו חיים צכל דצריה, אבל אם אמרה מפלוני נתעצרה והוא ידוע לנו שהוא כשר צוה יש צצרא להקל יותר וכו'. היוצא מכל מש"כ דהאי דינא שהבת כשרה לכהונה לכתחילה דצר קשה הוא להתיר, וצפרט בעיר שרובה גויים וכו', ולא נשאר לנו אלא להקל עפמש"כ דאם אמרה לפלוני הידוע לנו נאמנת טפי, מיהו גם לזה אין ראיה אף שהצצרא מורה כן. סוף דצר שאין צדינו ראיה מכרעת להתיר הבת לכהן. עכ"ל.

והנה צתעודת הנישואין האזרחית של הורי המצקשת נכתב שאציה הוא צעלה העכשוי של האם, וכך גם נכתב צתעודת הלידה של המצקשת. ואמנם לא קבלנו מהאם הלהרה שלא חיתה עם אחרים, מ"מ אמרה שחיתה עמו אף לפני הנישואין כמה שנים, וא"כ יל"ע צוה דאפשר דעיי"ז נאמנת האם להכשירה אף לכהונה, דאמרינן צוה רוי"צ אחר הצעל, ונהי דצפועל כשנולדה הבת לא היו נישואין, ואף לא עיי נישואין אזרחיים, מ"מ כיון שהודתה שחיתה עמו מספר שנים, אפשר דאמרינן צוה רוי"צ אחר הצעל, ורק צפנויה שצינתה שזה מקרה חד פעמי שם חיישינן שנבעלה לפסול, ועיי שו"ת צית מאיר סי' מ. [עוד צענין רוי"צ

צפנויה, ראיתי צש"ת ר' שלמה אייגר אהע"ז סי' א' שדן בזה, והלום ראיתי מש"כ בזה הגרי"ש אלישיב שליט"א בקובץ תשובות סי' קמ"ח].

זאת ועוד, דצש"ת מלמד להועיל הנ"ל ר"ל דהיכא שידוע לנו שהוא כשר ואומרת שממנו נבעלה, יש סברא להקל יותר, אלא שאין לנו ראיה לזה, ואולי י"ל דמקרה דידן עדיף טפי, דמכיון שכך ראוס צתעודת הלידה של הבת שהוא אביה, וגם האם אומרת כן, א"כ לא רק מפיה אנו חיינן בכל דבריה, ובזה אפשר דגם המלמד להועיל היה מודה דכשרה אף לכהן ול"ע.

עוד יש לדון בזה, דהרעק"א בתשובתו שם בסופו כתב מכיון דהאב אומר ג"כ צרי דמיניה הוא, ובזה י"ל דאף ר"י מתיר, כדאמרינן חדא דהא קמודה, בזה יש לסמוך להקל אפילו לכתחילה ע"כ.

והנה בגמ' שם נחלקו הראשונים בזה דקאמר חדא דקמודה אס הוא מדין יכיר או מדין צרי בעלמא, יעו"ש צשיטמ"ק ובש"ש פ"ב פ"כ, וצש"ת רעק"א סי' פה כתב דהוא מדין צרי עיש"ה [ולע"ק דצרי החזו"א אבהע"ז סי' ז אות י שהביא דצרי הרעק"א צסי' לא הנ"ל דכיון דהאב מודה שרי אף לכהן, ולמד דהוא מדין יכיר, והעיר דלפ"ז מוכח דמהני יכיר אף בבת ולא רק בצן, וראה קוב"ש צ"ב אות תו. וראה שו"ת רעק"א סי' קכח לענין יכיר בעובר, ומקור ברוך ח"א סי' מ, ואכמ"ל].

וא"כ י"ל דבעובדא דידן שצתעודת הלידה של הבת ראוס שהוא אביה, א"כ מיחשב דהוא מודה שהיא בתו [ויל"ע אי מיחשב כצרי ע"י אחר דלא מהני]. ואולי אף מדין יכיר מהני. ול"ע למעשה וכלישנא דהרעק"א "מאן ספין ומאן רקיע להקל", אולם עכ"פ שמה צנירוף כל הני ספיקות יש לדון בזה, ואיני אלא כמעורר. ולדעתי, מן הנכון לחפש ולאחר את האב ולשאול אס מודה הוא שהיא בתו, ובזה תהא כשרה אף לכהן, ולמנוע ממנה עגמת נפש בעתיד.

הערה

מש"כ ידידי הגר"ש דומב שליט"א סי' ל סכיון שלדבריה חיחה עם איש זה כמה שנים לפני שנישאה לו, אע"פ שבאותם שנים לא היו נשואים ול"ז, אף לא ע"י נישואין אזרחיים, י"ל רוב אחריו, יש להביא סמך לזה מחש' הנובי"ת סי' כז שהביא דצרי הר"ש בנש' כלל פב שהביא הרמ"א בשו"ע אבהע"ז סי' קנו סעי' ט דעת הר"ש בנש' כלל פב סי' א דפנויה המיוחלת לאיש, כגון שמתיה תדיר בביתו, אס ילדה תולים את הולד בלוחו האיש, לתולים רוב אחריו, דבזונה המיוחלת לו לא חיישינן למלאפקרה כיון דרגיל אללה תמיד, הלכך שדינן רוב בחר לדיה, ומקורו מההוא דארוס וארוסתו, למש"ה מהני הודלחו ולא חיישינן למלאפקרה והיינו משום דבא עליה ביאות הרבה, והן דצרי חו' דשמעתין, וכתב הגו"ב וז"ל: גם היתר מיוחלת שכתב הר"ש בנש' אין הטעם שאין חושדין אותה שנבעלה גם לאחרים, דולאי חושדין אותה, כיון שאינה אשתו, אלא הטעם משום כיון שהיא רגילה אללו כמו איש ואשתו תולין רוב בו ותולין הבן בו, עיי"ש. ועי' כנסת ישראל וילנא עמ' קעב מהגר"ש היימאן זל"ל מש"כ צביאור ד' הגו"ב. וע"ע שו"ת חמדת שלמה אבהע"ז סי' א אות י בשם בשמים ראש סי' ה דאיש הדך עם אשתו בקביעות, אחד נכרי ואחד ישראל, בניו מתייחסים אחריו. ועי' פסקי דין ירושלים כרך ה עמ' רמא ואילך.

אך מש"כ ידידי שליט"א שהרישוס בתעודות מסייע להגחה זו שזהו אביה של הבת, לא נראה להסתייע מכך, לא מיבעיא מתעודה הנישואין של האמא, שם הבת לא נזכרת כלל, אלא גם מתעודת הלידה של הבת שכתוב שאביה הוא בעלה של האמא, אין להוכיח כלום, כיון שבתעודת הלידה רוסמים את שם האב מפיה של האם, ורוסמים את שמו גם אס אינו קיים כלל. ומה שרמזו בענין יכיר בבת, עי' פס"ד ירושלים כרך ה עמ' רלה.

3. ומה שהציא בשם הש"ש ש"צ פי"ח שצו"ת הרמ"א הקשה [אגב, צכל הדפוסים של הש"ש נדפס שו"ת רמ"א סי' יח, והוא ט"ם ול"ל פכ"ג] אמאי לא כתב הרמב"ם צהלכותיו הכשירא דצתה לכהונה, כיון דקיי"ל דמאן דמכשיר צה מכשיר צצתה, ותי' לחלק צין ספק ממזר דמותר דרק צזה נאמנת האס, משא"כ להכשיר לכהונה דהוי כשאר איסורים דאסורים מן התורה.

הנה כ"כ הרמ"א צתשובתו למהר"י פאדווה צסי' כד, וז"ל: ואדרצא יש לדקדק מדכתב הר"מ דין זה צפט"ו אלל פסול קהל ולא חזר וכתבו צפיי"ח, דהוה רצותא טפי, ש"מ דאיכא לחלק צין פסול קהל לפסול כהונה [ועיי' מש"כ המהר"י פאדווה להלן שם סי' סט ליישב השגות הרמ"א עליו]. ולכא"ו כוונתו למש"כ הש"ס. ועיי' צנתיצות לצצת (לצעל המקנה) צאצהע"ו סי' ד ס"ק כז שכתב וז"ל: אס כל הטעס שנאמנת לומר לכשר נצעלתי מפני שספק ממזר מותר, הרי לפמש"כ לעיל דספק חללה לכהונה אסור מדאורייתא, אפי' לדעת הר"מ, א"כ ל"ל לדעת הר"מ דאין הולד כשר לכהונה אפי' צפנויה שילדה, אינה נאמנת לגבי הצת אלל לקהל ולא לכהונה, וראה אולר הפוסקים סי' ו ס"ק י.

וראיתי למו"ר הגר"ש רוזוצסקי זל"ל צחי' ר"ש עמ"ס כתובות סי' טז (עמ' לצ) שהציא דצרי הש"ש צשם תשו' הרמ"א שהקשה אמאי לא הוצא צר"מ דין מאן דמכשיר צה מכשיר צצתה לענין כהונה, והעיר שם מדצרי הר"מ לדייק שכשרה לכהונה, מהא דכתב צפט"ו מאסו"צ הי"א פנויה שנתעצרה צזנות ואמרו לה מהו העובר או הנילוד הזה, אס אמרה צן כשר הוא ולישראל נצעלתי הרי זו נאמנת והצן כשר, ע"כ. הרי מצואר דצצרי"ו דנאמנת לומר שמישראל נתעצרה ולא מעכו"ס, והרי לא נפ"מ צזה אלל לגבי הכשר הולד לכהונה, דלקהל הולד כשר גם אס מעכו"ס נתעצרה, דעכו"ס ועצד הצא על צ"י הולד כשר, ואין אנו לריכים לנאמנותה שמישראל נתעצרה, אלל להכשיר הצת לכהונה, וכדקיי"ל דמעכו"ס ועצד הולד פגוס ק"ו מאלמנה לכה"ג כדאיתא ציצמות מה א, ומוכח לכאורה דעת הר"מ דגס לכהונה הולד כשר, עיי"ש שכתב דזה דלא כש"ס שכתב לחלק צין פסול קהל לפסול כהונה, וכתב שם הספר אחר צחילוק צין פסול קהל לפסול כהונה, עיי"ש.

והנה צעיקר הדיוק מדוע כתב הר"מ שמישראל נצעלה, עמד צזה הכת"ס צאצהע"ו סי' צ עיי"ש מש"כ צזה [ולויין צס' המפתח לרמב"ס פרנקל], ועיי"ש מה שהציא להעיר צשם הצית מאיר. ולפי"ו אין ראייה מדצרי הר"מ עיי"שה.

אולם מש"כ הגרש"ר דכל הנפ"מ היא רק לענין הכשר הצת לכהן, דצזה צעינן שתאמר שמישראל נצעלה, דאי מעכו"ס הולד פגוס לכהונה, וראיה מיצמות, לל"ע, דהרי שיטת המ"מ צפט"ו הי"ג צשי' הר"מ דאף צנצעלה מעכו"ס הולד כשר לכהונה, וכ"כ הצ"י צסי' ד צשי' הר"מ דהולד כשר לכהונה, וצי"ש יצמות סי' לח, אמנס צמשל"מ פי"ג מאסו"צ הי"ח ס"ל צשי' הר"מ דהולד פגוס לכהונה. וראה צהגר"א אצהע"ו סי' ז סעי' יד אות נד שדחה ראית המשל"מ ונקט צשי' הר"מ דהולד כשר אף לכהונה. וכ"כ הרעק"א צסי' לא צשי' הר"מ, וצאו"ש שם [והראיה מיצמות כתבו הרעק"א והצית מאיר דהוי אסמכתא, עיי"ש. וראה מה שזויין עוד צס' המפתח לרמב"ס שם].

שמואל חיים דומב.